

לנהל רישום ולקיים מעקב. פעולות הלשכות בתחום זה היו לקויות בחסר: בירושלים ובתל אביב לא התנהל מעקב, לא ביחס לתיקים, שנמסרו לטיפולם של עורכי דין מבחוץ, ולא ביחס לתיקים, שבהם טיפלו הלשכות עצמן; תיקים רבים נשארו פתוחים ללא פעולה מ־6 עד 21 חודשים; מצב דומה היה קיים בחיפה לגבי תיקים שבטיפולם של עובדי הלשכה.

— באותם מקרים, שהחליטה לשכת סעד משפטי, שלא לטפל בנוק, לא התנהל בתל אביב רישום, שממנו ניתן לעמוד על הסיבות לכך ולוודא, אם נמסרה הודעה מתאימה ליחידה הסוציאלית הנוגעת בדבר. בשתי הלשכות האחרות קוימו ההסדרים הדרושים. עוד התברר, כי בלשכה בתל אביב נסגרו תיקים, שלגביהם לא בוצעה פעולה כל שהיא במשך תקופה ארוכה — במקרים רבים, בלא שנעשה תחילה בירור אצל הגורם המטפל בנוק ושהפנה אותו ללשכה: לשכת הסעד או העובדת הסוציאלית.

במהלך הביקורת עשו הממונים על הלשכות צעדים לתיקון המצב על פי ההנחיות של הנהלת המשרד. בהוראות הנוהל מספטמבר 1968 נכללו הוראות מפורטות על דרכי הפעולה של הלשכות מעת בדיקת הבקשה למתן סעד ועד לגמר ההליכים המשפטיים, שלגביהם ניתן הסעד, או עד לסירוב למתן סעד. ביקורת חוזרת העלתה, שההוראות מופעלות בדרך כלל הלכה למעשה.

3. — הטיפול בנוקקים בכללו הוא מאחריותו של משרד הסעד, והנוקק מופנה ללשכות הסעד המשפטי ברוב המקרים על ידי לשכות הסעד של הרשויות המקומיות; השירות של הסעד המשפטי ניתן על ידי משרד המשפטים. בנסיבות אלה דרושים שיתוף פעולה ותיאום בין שני המשרדים. הכללים להענקת סעד משפטי ממארכ 1966 אמנם נקבעו בתיאום עם לשכת עורכי הדין, והומצאו, לאחר אישורם הסופי, למשרד הסעד, אך בקביעתם לא שותף משרד הסעד. שיתוף פעולה ותיאום בינמשרדי היה בהם, לדעת הביקורת, כדי לאפשר בירור ממצה, אם אין תחומים נוספים ראויים לכלילה במסגרת הסעד המשפטי.

שופט בית המשפט העליון, ד"ר י. קיסטר, הפנה את תשומת לבו של שר המשפטים לבעיות הקשורות בענייני סעד משפטי למעוטי יכולת. בעקבות פנייה זו מינה השר בינואר 1968 ועדה, וביקש מהשופט לעמוד בראשה. על הוועדה הוטל לבדוק את האמצעים והדרכים לשיפורם של שירותי הסעד המשפטי למעוטי יכולת ולהרחבת היקפם. בעת סיום הביקורת, בנובמבר 1968, עמדה הוועדה לסכם את המלצותיה ומסקנותיה.

ממצאי מעקב

ההוצאה לפועל

דו"ח שנתי 18, עמ' 375

ממצאי הביקורת הראו, שיש צורך דחוף בפעולה נמרצת ומקיפה, כדי להביא לידי תיקון יסודי של הסדרים ביחידות ההוצאה לפועל, עוד לפני שייכנס לתוקפו חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז — 1967, ולקראת הפעלתו ב-1.9.1968. בסיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח שנתי 18, כפי שאושרו במליאת הכנסת (ראה להלן עמ' 734), ציינה הוועדה, שהיא רואה בדאגה את המצב החמור והעוגם העולה מממצאי הביקורת על סדרי ההוצאה לפועל. הוועדה הדגישה את ההכרח

בפעולה נמרצת ומקיפה לעקירת הליקויים החמורים, שנתגלו ולתיקון יסודי ומהיר של המצב. הוועדה ביקשה מאת מבקר המדינה לדווח לה על מידת ההתקדמות בתחום זה.

בעקבות הביקורת חל מפנה בגישתה של הנהלת בתי המשפט לנושא בכללותו, והיא עשתה ועושה פעולות מקיפות לשיפור הסדרים ביחידות ההוצאה לפועל, ונקטה צעדים לתיקון יסודי של מערכת ההוצאה לפועל: שופט של בית משפט שלום מונה כסגן מנהל בתי המשפט שמתפקידו לטפל במיוחד בענייני ההוצאה לפועל; שופט של בית משפט מחוזי הושאל למשך ארבעה חודשים להנהלת בתי המשפט במיוחד לשם הכנת תקנות חדשות להוצאה לפועל; הנהלת בתי המשפט הוציאה הוראות חדשות בענייני מינהל וכספים; ואושרה משרת מבקר פנימי, שבפעולתו ייכלל תחום ההוצאה לפועל; בלשכות ההוצאה לפועל הגדולות — בתל אביב, בחיפה ובירושלים — הונהגה שיטה ארגונית חדשה, "שיטת החוליות", שלפיה מטפלת כל חוליה באופן עצמאי, במספר מוגדר של תיקים, ושיטה זאת מייעלת ומחישת את הליכי העבודה; לרשות לשכת ההוצאה לפועל בתל אביב הועמדו כלי רכב ומחסנים לייעול פעולות העיקול.

אשר לממצאים ספציפיים, ביקורת מעקב מסורגת, שנערכה בנובמבר ודצמבר 1968, העלתה:

מסירת מסמכים

היו השחיות רבות במסירה של התראות לחייבים ושל הזמנות לחקירת יכולת, וביחידה להוצאה לפועל בעכו לא היה תיעוד בתיקים על משלוח ההזמנות.

בתקנות ההוצאה לפועל, תשכ"ח—1968, נקבע שכל המסמכים יימסרו בדואר רשום, פרט לאזהרה, המהווה את המסמך הראשון בכל תיק הוצאה לפועל. היחידות נוהגות במידה הולכת ורבה למסור מסמכים באמצעות הדואר. בעת ובעונה אחת ננקטו צעדים נוספים להחשת מסירתם של המסמכים על ידי פקידי המסירה.

חקירת יכולת

לכמה מבאי כוח הנושים נקבעו תאריכים לחקירת החייב תוך תקופה קצרה יחסית — עד שבועיים ימים — ולאחרים תקופה של למעלה משלושה חודשים; יחידת ההוצאה לפועל בירושלים נהגה לשריין מראש לכמה עורכי דין תאריכים מוקדמים, עבור מספר ניכר של תיקים, אף בלא לוודא, שאמנם כבר נפתחו התיקים, שבשבילם שוריינו התאריכים.

הנהלת בתי המשפט הורתה בפברואר 1968 להפסיק שריון תאריכים מראש לעורכי דין ולקבוע מועדים לפי תאריכי קבלת הבקשות; ואומנם הופסק נוהג השריון. ביחידות שנבדקו, קוצרה התקופה שבין הגשת הבקשה לבין מועד חקירת היכולת: בירושלים לכדי חודש ימים, ובחיפה — חודש וחצי עד חודשיים.

ביצוע פקודות, מעצר ופקודות מאסר

זמן רב עבר בין מועד הוצאת פקודת המעצר או המאסר לבין ביצוע הפקודה על ידי המשטרה. העיכובים נגרמו מחמת העומס הרב המוטל על המשטרה.

מתנהלים דיונים בין הנהלת בתי המשפט לבין משטרת ישראל על הקמת יחידה מיוחדת במסגרת המשטרה, שתרכז בידיה את ביצוע פקודות המעצר והמאסר של בתי המשפט ויחידות ההוצאה לפועל. בנושא זה ראה גם עמ' 364 בדו"ח זה.

טיפול במסמכים

מסמכים רבים לא תויקו במשך זמן רב. תיקים ומסמכים רבים לא היו במקומם, והניקורת העלתה שברושלים נמצא מספר רב של תיקים בתאים וארגזים המיועדים לעורכי דין.

ביחידת ההוצאה לפועל באשקלון נמצאו בנובמבר 1968 כ-200 מסמכים שלא תויקו והנושאים תאריכים מהתחלת 1967 עד סוף אוגוסט 1968. בירושלים ובחיפה לא הועלה פיגור בתיוק מסמכים. עם הנהגת שיטת החוליות ביחידות ההוצאה לפועל הגדולות מוכנסים כל התיקים למקומם בארכיב.

רוב יחידות ההוצאה לפועל נהגו להיעזר בעורכי הדין, או בפקידיהם, בביצוע עבודות המוטלות על פקיד הוצאה לפועל.

הנהלת בתי המשפט הורתה שאין להיעזר בעורכי הדין ובפקידיהם.

העברת כספים

הועלו מקרים רבים שתשלומים, שנעשו מכבר על ידי החייבים, לא נרשמו ולא הועברו לנושים; לא נמצא תיעוד על כך, שהיחידות עשו לבירור פרטי התשלומים לשם העברתם לזכאים. המצב היה חמור במיוחד ביחידה בחיפה.

בהעדר מוציא לפועל בחיפה נמשך המצב עד למינויו של מוציא לפועל קבוע בדצמבר 1968.

גביית אגרות

הביקורת העלתה מקרים, שנגבו אגרות שלא בהתאם לנקבע בתקנות.

הותקנו תקנות חדשות, וביקורת מסורגת העלתה שהיחידות פועלות על פיהן.

מנהל ההוצאה לפועל בירושלים, או עוזרו, הוסיפו לפקידים המטפלים בביצוע העיקולים סכומים העולים על הנקבע בתקנות, בלא אישור של שופט, כנדרש.

הליקוי תוקן. לגבי יחידות אחרות ראה עמ' 360 בדו"ח זה.

ניהול חשבון החוב

הועלו ליקויים בניהול חשבון החוב, שגרמו לדרישות תשלום מעל המגיע מהחייב — לרוב על פי פקודות מאסר.

בפברואר 1968 נדרשו היחידות להקפיד על ניהול תקין של דפי החשבון בכל תיק. בדיקה מסורגת העלתה, שבדרך כלל מקפידות היחידות על ניהול תקין של דפי חשבון.

היחידה לעריכת רשומות

דו"ח שנתי 17, עמ' 368

בילקוט הפרסומים פורסמו הודעות רבות חודשים מספר לאחר קבלתן ביחידה לעריכת רשומות.

בדרך כלל לא היו עוד איחורים בפרסום ההודעות בילקוט הפרסומים.

הדפסת התרגומים של דברי חוק ישראליים לשפה הערבית נמסרה למדפיס הממשלתי בשנת 1965, בדרך כלל 4—6 חודשים לאחר פרסומם בעברית.

מסירת התרגומים לשפה הערבית למדפיס הממשלתי נעשתה בשנים 1967 ו-1968 בפיגור ניכר: הצעות חוק וספר החוקים לאחר 4—5 חודשים; קובץ תקנות לאחר 22 חודש; ילקוט הפרסומים לאחר 13 חודש. חלק מהפיגור נגרם לאחר מלחמת ששת הימים עקב עבודות תרגום דחופות, שבוצעו על ידי היחידה עבור הממשל הצבאי ומשרדי ממשלה שונים. הנהלת משרד המשפטים נוקטת צעדים לתיקון המצב על ידי הגברת כוח האדם ביחידה, ומסירת עבודות תרגום והגהה על בסיס קבלני.

משרד המשפטים לא הקפיד, שלגבי כל חשבונית, שהוגשה לו לתשלום על ידי המדפיס הממשלתי, יומצא אישור של היחידה להוצאה לאור של משרד הבטחון, האחראית להפצת הפרסומים של משרדי הממשלה, שאמנם נתקבל החומר בהתאם לפירוט שבחשבונית בדבר מספרן של החוברות וסוגיהן; במשרד המשפטים לא התנהל רישום על כמויות החומר, שסופק ליחידה להוצאה לאור לפי החשבוניות של המדפיס הממשלתי.

משרד המשפטים מקפיד עתה על כך, שלגבי כל חשבונית יומצא לו אישור על קבלת החומר ביחידה להוצאה לאור; במשרד אינו מתנהל רישום של כמויות החומר לפי החשבוניות, מאחר שמשרד המשפטים ומשרד הבטחון לא הגיעו לידי הסדר של דיווח, המאפשר רישום זה. מתקיימים דיונים בין משרד המשפטים לבין היחידה להוצאה לאור של משרד הבטחון, בדבר העברת כל הטיפול הן בהדפסה והן בהפצה למשרד הבטחון, כך שמשרד המשפטים יטפל בעריכה בלבד. דיונים אלה עוד לא סוכמו.

לשכת עורכי הדין

דו"ח שנתי 17, עמ' 370

הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל אביב אישר את תקציבו לשנת הכספים 1964/65 רק ביוני 1964, ואת התקציב לשנת 1965/66 — במאי 1965; עד סוף דצמבר 1966 לא אושר התקציב לשנת 1966/67. תקציבי הוועד המחוזי בירושלים לשנים 1965 ו-1966 אושרו חודשים מספר לאחר תחילת שנת הכספים.

תקציב הוועד המחוזי בתל אביב לשנת 1968/69 אושר במועד, במאוס 1968. תקציב הוועד המחוזי בירושלים (ששנת הכספים שלו מתחילה בינואר) לשנת 1968 אושר ב-28.8.1968. האיחור הוסבר בכך, שהוועד לא יכול היה לאמוד בעוד מועד את ההקצבה, שתהיה דרושה לרכישת משרדיו החדשים.

הדו"ח הכספי, שהוועד המחוזי בתל אביב הכין במחצית הראשונה של 1966, התייחס לתקופה, שהסתיימה ב-31.3.1963. בנובמבר 1966 הוכן ואושר דו"ח כספי לתקופה 1.4.1963—31.3.1966. הוועד המחוזי בירושלים, שלא העסיק רואה חשבון, לא הכין דו"ח כספי.

חל שיפור בהכנת הדו"חות הכספיים על ידי הוועד המחוזי בתל אביב.

הוועד המחוזי בירושלים הכין את דו"חותיו באיחור: הדו"חות ל-31.12.1966 ו-31.12.1967 הוכנו בדצמבר 1968.

הביקורת המליצה, שהמועצה הארצית לא תסתפק באישור כולל של סעיף המשכורת בתקציב הלשכה, אלא תאשר גם את התקן, את רמת השכר לכל משרה וכן תשלומים מיוחדים, כגון שכר סופרים.

ההמלצה לא הוצאה לפועל.

עודף ההכנסה על ההוצאה הועבר לקרן המצטברת. הביקורת המליצה, שהלשכה תקבע, במסגרת תפקידיה, לאלו מטרות ישמשו העודפים.

הלשכה קבעה בינואר 1968 את יעוד העודפים, בעיקר למטרות אלה: לקרן הלוואה של לשכת עורכי הדין; להלוואות לוועדים מחוזיים; ולהשקעה במלווה פיתוח או במלווה קצר מועד.

הוועד המרכזי לא ניהל רישום סדיר על כמות פנקסי הקבלות שנרכשו, על מסירתם לוועדים המחוזיים לצורכי גבייה ועל החזרתם.

הונהג רישום תקין של פנקסי הקבלות.

המשרדים בתל אביב לא בוטחו ולא הוחזקו בהם מכשירים לכיבוי אש; גם המשרד בירושלים לא בוטח.

המשרדים בתל אביב בוטחו והותקנו בהם מכשירים לכיבוי אש. המשרד בירושלים עוד לא בוטח, לדברי הלשכה משום שהיא עומדת לרכוש משרד חדש.